
kisdobos
1980. NOVEMBER

...friss, éles szél
fodroztatja
a habot
a forradalom
vizein.

A Lityejnijt
elönti
sok zubbony és sapka:
„Lenin velünk van! Éljen Lenin!”

Majakovszkij

»...döngesd és beomlik!«

Ma játsszunk iskolását! Jó? Hadd legyek én a tanár. Nem azért, mert én vagyok a legidősebb, hanem, mert készültem. A készülés ugyanis, ha hiszitek, ha nem, a tanárok rendes szokása.

Az őrs várakozó álláspontra helyezkedett. Mi lesz ebből?

— Legyen történelemóra. Beszélgessünk Leninről és a Nagy Októberről.

Az arcokon érdeklődés. Hát, persze. Közeledik a világtörténelem legjelesebb napjának 1917. november 7-nek az évfordulója. A dátum és Lenin neve már régóta ismerős. Ám a kor, amelyben Lenin élt, dolgozott, és a forradalmi harc élére állt, már sokkal homályosabb. Minket annak a kornak szele nem érintett. Hidegét, forróságát nem éreztük, csak versekből, regényekből sütött olykor ránk. Elmeséltem Lenin életrajzát és a forradalom történetét.

Ki volt Lenin? Nevével nyomtatásban 1901-ben találkoztak először az újságolvasók Oroszországban. Eredeti családneve Uljanov. A Volga menti Szimbirszk, ahol Vlagyimir Iljics Lenin született, ma az Uljanovszk nevet viseli.

Ki volt hát Lenin? Először közvetlen, barátkozó természetű kisfiú, aki utált verekedni, annál jobban szeretett azonban korcsolyázni, úszni, sakkozni. Ötéves korában már olvasni is tudott, s attól kezdve szenvedélyesen szerette a könyveket. Rendszeres, fegyelmezett életet élt. Végig kitűnő tanuló volt.

Amikor jogi egyetemista korában először került börtönbe politikai nézeteiért és forradalmi szervezkedéséért, egy rendőrfelügyelő megkérdezte: „Mit lázadoznak maguk?... Hiszen fal van maguk előtt.” A tizenhétéves diák így válaszolt: „Fal, de korhadt, döngesd és beomlik!”

Döngette egész életében. Otthon, illegalitásban, emigrációban, külföldön. Tudósként könyvekben, gyakorlati emberként, forradalmárként a bolsevik pártban, a munkások között, újságok hasábjain. Gyűlölte a nyomort, a tehetetlenséget. Hatalmas tehetségén túl ez tette őt igazán forradalmárrá.

Az új század, a XX. század felvirradásakor Lenin harminc esztendős volt. Ekkor már tudta, hogy a kapitalizmust felváltja majd a szocializmus. Világosan látta, hogy Oroszországban érik a forradalom.

És 1917. november 7-én (a régi időszámítás szerint október 25-én) elérkezett az idő. Éjjel kettőkor kezdődött, s másnap estére győzött a forradalom. Mit jelentett ez akkor? Békét a népnek, földet a parasztoknak. Még ugyanezen a napon megalakult a szovjet kormány, a Népbiztosok Tanácsa, amely Lenint választotta vezetőjévé. Az ellenforradalom erői hiába támadtak újra. A hatalom hamarosan egész Oroszországban a szovjetek kezébe került.

Elhallgattam. Aztán elénekeltük a partizánindulót.

„Dicsőségünk nem múlik el soha” — énekelte az őrs, s ahogy énekelte, vidáman, felszabadultan, megéreztem, hogy jól sikerült a történelemóra.

Máris Mária, őrsvezető

A kis csóka

Írta Szergej Alexejev

Lenin nagyon szerette a könyveket.

Kezébe vesz egy könyvet, s kicsit távol tartva magától, nézegeti a kötését, a gerincét. Gyönyörködik benne. Aztán kinyitja, nézi a betűtípust, a szedést. Aztán átfutja a tartalomjegyzéket.

— Csodás, csodás! — lelkesedik.

Azokat a könyveket, amelyekre Vlagyimir Iljicsnek szüksége van a munkájához, a könyvtárból szerzik be. Ha kihoznak neki egy könyvet, Vlagyimir Iljics elolvassa, s közben ceruzájával halvány jeleket tesz a margóra. Ezek után jegyzeteket készít arról, amit olvasott. Végül gondosan kiradírozza a margóra tett ceruzajeleket. Ezek után a könyvet visszaviszik a könyvtárba.

Néhány nap múlva ismét szüksége van Vlagyimir Iljicsnek arra a könyvre. Kérik a könyvtártól.

Nincs bent, kiadták egy másik olvasónak.

— Nincs bent a könyv — mondja Vlagyimir Iljicsnek a titkára.

— Nagyszerű! — válaszolja Lenin.

A titkár azt gondolja, nem jól értette a szavait.

— Kézben van a könyv, Vlagyimir Iljics. Pillanatnyilag nincs bent a könyvtárban.

— Nagyszerű, nagyszerű — mondja ismét Lenin.

Örül, hogy másnak is felkeltette érdeklődését az a könyv. Az emberek igyekeznek gyarapítani tudásukat.

A könyvet hamarosan visszaviszik a könyvtárba, és megkapja Vlagyimir Iljics. Lapozza és ismét örvendezik. Kitűnő olvasó. Figyelmes és akkurátus. Ő is tett valamiféle jeleket a margóra, de utána gondosan ki is radírozta. Vigyázott a könyvre.

Eltelt egy kis idő, s Vlagyimir Iljicsnek megint csak szüksége van arra a könyvre. Elhozták neki.

Lenin kinyitja, szívét jó érzés járja át, mintha régi ismerőssel találkozott volna. Lapozza a könyvet. Hát ez mi? Összeráncolja a homlokát. Az egyik lap sarka be van hajtva. A következő oldalon egy tintával rajzolt kis csóka a margón. Aztán még egy kis csóka. És még egy. Majd pedig tintával aláhúzva egy egész mondat. És egy másik is. És egy újabb. És megint egy újabb. Aztán meg hiányzik néhány lap. Valaki kitépte.

Vlagyimir Iljics félretette a könyvet. Még jobban elkomorodott. Olyan az arca, mintha valaki megsértette volna. Személyesen őt, Vlagyimir Iljicset.

A titkára éppen ekkor nyitott be a dolgozószobába. Látja, milyen komor Vlagyimir Iljics arca.

— Történt valami, Vlagyimir Iljics? — kérdezi. — Támad az ellenség a Krímben?

Azokban a napokban kezdte hadjáratát a fiatal Szovjetunió ellen a fehérgárdista Vrangel tábornok a Krímből.

Lenin dobolni kezdett ujjaival az asztalon. Titkárára emelte a tekintetét.

— A Krímből!? — s mutatta a titkárnak az összefirkált könyvet. — Nem! Van itt egy másik front! Sokkal közelebb!

Fordította Kelemen Sándor

Szőnyei György rajza

Úgy kezdődött, hogy Gugucénak az apja a kelleténél nagyobb kucsmát varrt.

— De apa, elvész benne a fejem! Ki sem látok alóla!

— Majd megtartod, kisfiam. Így legalább egész életedben lesz mit csinálnod.

Micsoda beszéd, mintha Gugucénak nem volna más dolga? Na, ez még elválik.

Reggel Guguce elsőnek kelt fel, lábujjhegyen kiosont az udvarra s csendben megetette a juhokat. Amikor apja kiment, hogy enni adjon a jószágnak, Guguce már egy bárány hátán fel-alá nyargalászott, a karámban.

— Jó reggelt, Guguce!

— Á! Felébredtél, apa! — S mutatta a kezével: elkésett, viheti vissza a takarmányt.

Így kezdett el Guguce törődni a juhokkal.

Beköszöntöttek a fagyok. Az emberek talpa alatt muzsikált a hó, mintha húrokon lépkednének.

Ahogy Guguce ment az úton, utolért egy első osztályos kislányt. Szegényke kék-zöld a hidegtől. Guguce elveszi a könyveit, mire a kislány behúzza a kezét a kabát ujjába, s apró léptekkel fut a fiú után. Megy Guguce a hóna alatt a könyvekkel, s hirtelen nagyszerű ötlete támad: Miért ne vihetné a könyveket a kucsmájában? Jut hely ott a könyveknek is, meg a fejének is. Lekapta Guguce a kucsmáját, a kislányra nézett s megkérdezte:

— Fázol, ugye, valld be, ne is tagadd!

— Egy kicsit — mondja a lány, s hangosan vacog a foga.

— Vedd magadra a kucsmámat!

— Ugyan, Guguce, hiszen akkor megfagysz! Különben is, a kislányok nem hordanak ilyen kucsmát!

— Ha nem akarod, nem muszáj — feleli Guguce. — Akkor itt marad az úton.

És ledobja a kucsmát a hóra.

Mennek tovább, elöl Guguce, mögötte a kislány. Mennek, mendegélnek, közben vissza-visszanéznek. Ott a kucsma, egyes-egyedül, ahová a gazdája ledobta.

Ott a kucsma az úton, ott árválkodik, aztán, ki hinné, elkezdi szívni magába a levegőt. Teleszívja a tüdejét, nagyra nő.

Látja ezt Guguce, visszafordul, felveszi a kucsmát, s a fejükre teszi — a kislányéra és a magáéra. Most már együtt lépkednek, a sapka mindkettőjüket védi a hidegtől.

Ettől az időtől az első osztály nem tud úgy kilépni az iskola kapuján, hogy Guguce ne várná. Összegyűjti a kucsmája alá mind a hét vagy nyolc kislányt és hazakíséri őket. Egyszer még a tanító néni is a bűvös kucsma alatt ment haza az iskolából, együtt a gyerekekkel. Az emberek megbámulták őket s ujjal mutogattak a kucsmára:

— Ez ám a kucsma! Akkora, mint egy jóravaló szénakazal. Csoda ez, csakis csoda lehet!

Hazakíséri Guguce a gyerekeket, azután a sapka újra összezsugorodik, akkorára, hogy lehessen akasztani a fogasra.

Hanem egyszer a kucsma cserbenhagyta a kisfiút. Hiába ígért ez neki fűt-fát, kérlelte a tekintetével, aztán szép szóval is, a kucsma csak nem akart megnőni. És mindez akkor történt, amikor olyan nagy hideg volt, hogy megnémult a csengő, elfagyott a nyelve, és a faluban egyetlen kutya sem tudott ugatni.

Hazamegy Guguce, s mindent megért: reggel elfelejtette megetetni a juhokat. A homlokára üt — máskor ne mulaszd el a kötelességed! — És a kucsma attól fogva újra hallgatott rá.

Aztán Guguce gondolt egy nagyot: be kellene takarni a kucsmával az egész falut, minden házat. S elkezdte etetni a szomszédok juhait is. És a kucsma nőttön nőtt, amíg csak akkora nem lett, mint az ég.

A kucsma alatt kitavaszodott. Igaz, nappal is égve kellett hagyni a villanyt. Máskülönben az élet a kucsma alatt olyan volt, mintha mi sem történt volna; tülköltek az autók, nyikorgott a kútágas. És az emberek kucsma nélkül jártak. Először azért, mert meleg volt, másodszor, mert mindenki kucsmája belenőtt Guguce hatalmas kucsmájába. Az egész faluban csak néhány kucsma maradt. Azok számára, akiknek a városba kellett menniök édességért, perecért vagy a dolguk után. Hiszen aki kilépett Guguce bűvös kucsmája alól, újra olyan földön járt, ahol még a tél volt az úr.

Fordította Petrovátz István

Tarbay Ede

Ősz-anyó

Kontyos-kendős Ősz-anyó
söpröget a kertben,
vörös-arany falevél
ripeg-ropog, zörren.

Reggel-este ruhát mos,
csupa gőz az erdő,
mosókonyha a világ,
a völgy mosóteknő.

Polgár István

Árva kóró

Árokparton egyedül
álldogál a kóró.
Sóhajtozik: — Ó, ó,
rámlehelt a hideg űr,
tücsköm már nem hegedül,
elköltözött a haris,
elhagyott a magvam is,
árván élek, egymagam,
búsan és haszontalan,
itt mi dolgom lenne még?
Bárcsak jönne valaki,
kinek épp én kellenék!...

A kóró így sírdogál.

De nicsak, hűlt helye már,
teljesült a vágya,
volt, ki megkívánta:
kecske lelt rá, lelegelte,
lett belőle jó tejecske,
s ki megitta egyhuzamban
nem maradt éhen, se szomjan.

Darázs Endre

Szélkirály

Felhő-kocsin utazik a
Viharok királya.
Koronáját csak kezében
Lengeti, lóbálja.

Legszívesebben ledobná,
Már igen megunta,
Télen s nyáron csak utazni
Újra s megint újra.

Mindig csak útját ügyelni
A forgószeleknek,
S vigyázni, ha mezők fölött
Duhajkodva mennek.

Koronáját ideadná
És érte, cserébe
Csak egy füstös, öreg pipát
Szájába, ezt kérne.

Nagyon öreg már, szívesen
Heverne a réten
Hasonfekve, s szívogatná
A pipáját szépen.

Osvát Erzsébet

Eső, köd, napsugár

Permetez az eső
csendben, halkan.
Szürke, szomorú,
egyhangú dallam.
Madárfüttyben már nem gyönyörködünk.

Hova tűnt Mátyás templomának tornya?
Mintha el volna varázsolva.
S hol a vár? Halászbástya? A hegyek?

A kapzsi köd birtokába vette.
Köpenyében féltőn rejtegette.
Nézem, csak nézem, nem látom sehol.

Röpke villanás most — és hirtelen
egy mókás napsugár Budán terem
és egyszerre — mint egy varázsszóra
felszáll a köd és kibújnak alóla:
a vár, a hegyek, a Mátyás templom tornya.

Győző raiza

Szabadszombat

Kelemen Sándor

Azon a napon csőstől érte őket a baj. Köztük két főbaj is. Az első mindjárt reggeli után.

Levonultak a ház mögötti tanyázó helyükre. Kisbalázs, a kerítés tövében ücsörögve, a madarakat nézegette, ahogy röpködtek egyik ágról a másikra, forgolódtak, csipegettek.

— Kellene rágó — szólt nagysokára testvérbátyjához, Ákoshoz, aki egy kisebb kővel kalapált egy nagyobbat. — Fognék vele madarat.

Az egyik házbeli gyerek mesélte a napokban: a madarat úgy fogják, hogy bekenik ragasztóval a bokor ágait, a madár rászáll és odaragad. És azt is mondta, hogy rágóval is lehet.

A madárfogás lehetősége borzasztóan csábító volt. Már nem is tudtak másra gondolni.

Szerezni kell rágót, döntötték el magukban. Ám ez nem volt olyan egyszerű dolog. A lelőhelyét ugyan ismerték: le kell menni a hosszú lépcsősoron, aztán át a téren, majd a Törpe utcán ki a tanácshoz. Ott a trafik. Na, de hogyan jussanak oda, ha egyszer tilos kimenni a kertből. Márpedig tilos. Sőt — az a legtilosabb. Mert nemrégiben egy házbeli kisgyerek elveszett. Hatalmas riadalom támadt miatta, mindenki kereste, de csak estefelé találtak rá, a temetőnél.

Anyukájuk akkor borzasztóan ideges volt, pedig nem is az ő gyereke veszett el. Azt mondta nekik:

— Remélem, veletek ilyesmi nem fordul elő!

Olyan fenyegető volt az arca meg a hangja, hogy még most is borsózott kicsit a hátuk, ahogy felidézték.

A hátborsózás csakhamar elmúlt, a madarászás vágya viszont egyre jobban hatalmába kerítette őket. Jó ideig erősen töprengtek, alig néhány szót váltva. Mindketten egyazon eredményre jutottak, amit Kisbalázs így fogalmazott meg:

— Nem fogunk elveszni!

— Nem — erősítette meg Ákos a döntést, de azért hozzátette, kihangsúlyozva az idősebb fölényét és felelősségét:

— Majd fogom a kezed.

Az elhatározást tettek követték. Kisbalázs fellopakodott a szobájukba, előszedte házikóperselyéből a karácsonyra kapott tízforintost, s ügyesen vissza Ákoshoz, aki a kapuban várta, s már rohantak is, le a lépcsőn, át a téren a trafikhoz. Fél óra sem telt el, ismét a kerítés tövében ültek, már rágóval felfegyverkezve. De bizony csak néhány percig.

Mert, mint kiderült, elhagyta őket a jószerencse. Apu, aki a szombati bevásárló körútra indult, észrevette őket a villamosról. Éppen amint a téren haladtak át, egymás kezét fogva, a száguldó járművek között.

S jött a kihallgatás, a felelősségrevonás, a büntetés. Ez utóbbi három tételből állt: 1. elmarad a délutánra tervezett kirándulás, 2. nem mehetnek le a kertbe, és 3. nincs tévézés se. Egyszóval: szigorított szobafogság.

A két gyerek megadóan fogadta az ítéletet. Csupán Ákost aggasztotta a tévétilalom. Másnap délelőtt ugyanis a Tenkes kapitánya volt műsoron.

— És holnap már lehet tévézni? — kérdezte alázatos szerényen.

— Attól függ, hogyan viselkedtek — hangzott a válasz.

Nos, panasz nem lehetett a két gyerekre — egészen késő délutánig. Békésen játszottak a szobájukban, mégcsak nem is ricsajoztak.

Akkor azonban beütött az újabb baj. A második számú főbaj.

Apu az étkezőben olvasgatott, anyu a nagy-

szobában gépelt. Egyszer csak furcsa dübörgésre lettek figyelmesek. Kicsit később valamiféle, még furcsább, elfúló nyöszörgést hallottak. Mintha nem is a kisszobából jött volna, hanem mélyebbről.

Anyu nyugtalanul felpattant, s benyitott hozzájuk.

— Mi van itt?!

Ákos a sarokban álló nagy ruhásszekrénynél volt, elsápadt, s zavartan pislogva, elkezdett lassan, észrevétlenül hátrálni a szekrénytől.

— Mit csináltok? — hangzott az újabb kérdés.

— Semmit — tárta szét Ákos a karját.

Anyu ekkor döbbent rá annak a hiányérzetnek az okára, amely már beléptekor elfogta. Csak egy gyereket látott.

— Kisbalázs hol van?

Ákos körbejártatta tekintetét a szobán, mintha Kisbalázst keresné.

— Hol van!? — kérdezte anyu újból, követelően.

Ákos ekkor hanyagul a szekrényre mutatott.

— Mindig ő akar a Tenkes lenni — magyarázta.

Anyu a fejéhez kapott. Atyaisten, bezárta a szekrénybe!

— Engedd ki azonnal!

— Nem lehet — motyogta Ákos, alig hallhatóan. — Nem nyílik ki.

Anyu kikapta kezéből a kulcsot, próbálta kinyitni. Nem tudta. Sőt, apu se tudta. S akkor anyunak elkezdett keze, lába reszketni, mert a szekrény tele volt tömve télikabáttal, átmeneti kabáttal, ballonnal, meg mindenféle egyéb holmival. Nem is tudta elképzelni hogyan fért bele még Kisbalázs is. És hiába szólítgatta, és apu is hiába szólítgatta, a szekrényből egyetlen hang sem érkezett válaszul. Még nyöszörgés se!

— Beszorult a zár! — állapította meg apu, és szitkozódott.

— Csinálj már valamit! — könyörgött anyu.

Apu ekkor minden erejét beleadva, megpróbálta újból elfordítani a kulcsot. Halk kattanás következett. Eltört a kulcs. Anyu az ágyra roskadt, apu megbűvölten bámulta a fej nélküli kulcsot.

Teljes lett a kétségbeesés. Mennyi levegő lehet egy dugig tömött szekrényben?

— Atyaisten, megfullad! — rémüldözött anyu elcsukló hangon.

Egyedül Ákost nem nyugtalanította túlságosan a helyzet. Úgy vélte, Kisbalázs csak hülyéskedésből nem válaszol. Pedig Kisbalázs nem hülyéskedett, csak nagyon meg volt ijedve.

— Ezt te csináltad! — mondta Ákos a síri csendben apunak, a tönkretett kulcsra célozva. Jó az ilyesmit rögtön tisztázni.

— Megőrülök! — nyögte apu.

De nem, nem őrült meg, hanem rohant a szerszámokért. Bal kezében vésőt tartott, jobbjában kalapácsot. A vésőt az ajtó felső sarkához illesztette, s elkezdett hatalmasakat ütni rá.

A harmadik ütésnél a szekrény belsejéből hirtelen rémült kiabálás, visítozás tört elő. A kint levők csak ennyit értettek belőle:

— Rámszakad! Rámszakad!

Apu keze lehanyatlott, mintha minden erő kiszállt volna belőle. Leült, megkönnyebbülten, az ugyancsak megkönnyebbült anyu mellé. Rágyújtott.

— Csakhogy méltóztattál megszólalni! — mondta a szekrénynek, nagyokat szippantva cigarettáján.

Kisbalázs odabent ismét teljes némaságba temetkezett, reszketve várta kiszabadíttatását, ami hamarosan be is következett. Apu ugyanis némi fontolgatás után rájött, hogy az ajtót

nem vésni kell, hanem feszíteni. Feszítővassal. Így már egykettőre kinyílt.

A fogoly, fenéken csúszva érkezett a szabadba. Zavarában, s kicsit a büntetéstől való félelemtől is, tüstént támadásba lendült.

— Látod, milyen hülye vagy, Ákos!

Testvérbátyja ezen erősen felháborodott.

— Te vagy! — vágott vissza. — Te akartál Tenkes lenni!

— Mert mindig csak te vagy a Tenkes! Én még sohse voltam!

Anyu néhány szigorú szóval elejét vette a kitörni készülő veszekedésnek, majd szomorúan végignézett a feltört szekrényen.

— Égedelem kölykök! — mondta.

E megjegyzésből a fiúk már sejtették, hogy túl nagy büntetéstől nem kell tartaniuk. Égedelem! Pontos jelentését ugyan nem ismerték, de tetszett nekik a szó. Vicces volt.

— Égedelem vagy! — közölte Ákos az öccsével, kajánul.

— Te is! Te is! — mondta Kisbalázs, még kajánabbul.

Ezen persze, nevetni kellett. Mert olyan izgalmas, hogy mindketten égedelmek. És az is jó, hogy most vitatkozni lehet: vajon melyikük a nagyobb égedelem? Ám erre nem volt már idő, mert asztalhoz kellett ülni.

A vacsoránál Kisbalázs szokatlanul beszédes volt. Egyebek között kifejtette, hogy valójában a kulcs az oka az egésznek, mert rossz volt. És apu se hibás, hogy eltörte — jegyezte meg bámulatos diplomáciai érzékkel —, egyedül a kulcs a hibás mindenben. Mivel folyton járt a szája, az evésben nem haladt.

— Ne karattyolj annyit! Egyél! — szólt rá apu.

— Karattyoló! Karattyoló! Brekk, brekk! — kapta fel a szót Ákos, s csúfolódva mutogatott az öccsére.

Anyu is hozzátette a magáét.

— De az előbb, amikor könyörögtünk, hogy szólj már egy szót, akkor bezzeg hallgattál!

— Akkor nem lehetett — közölte Kisbalázs.

— Miért nem lehetett?

— Mert be volt tömve a szám! — magyarázta élénken. — Mert aki börtönben van, annak betömik a száját, hogy ne tudjon segítségért kiabálni.

— Jó, de most már hallgass és egyél! — intette le ismét apu.

Ákosnak ekkor érdekes ötlete támadt. Felragyogott tőle az arca.

— Kisbalázs! — szólt fojtott hangon, az öccséhez hajolva. — Mondjuk, hogy most is be van tömve a szád! Jó? És le is van ragasztva.

— Jó — állt rá Kisbalázs, meggondolatlanul.

Csend lett. De amikor Kisbalázs szájába akarta tenni a következő falatot, Ákos diadalmasan rákiáltott:

— Be van tömve a szád! Elfelejtetted!?

Boldogan fénylett a szemük, s már benne voltak nyakig a játékban. Kisbalázs, száját becsukva (mert hiszen le volt ragasztva), arcát kerekre fújta (mert hiszen be volt tömve ronggyal), aztán megpróbálta összezárt ajkai között bepréselni az ételt. A produkciót Ákos harsány nevetéssel jutalmazta.

— Mondjuk, a tied is be van tömve! — fejlesztette tovább az ötletet Kisbalázs, kedveskedni akarván Ákosnak.

Versengve igyekeztek tömködni szorosra zárt szájukba az ennivalót, ami persze nem ment, mert a szájuk csak akkor nyílt ki, amikor belülről szétfeszítette a visszafojthatatlan nevetés.

— Hagyjátok már abba! — kérlelte őket anyu.

— Elég legyen! — dörrent rájuk apu.

Becsületükre legyen mondva, megpróbálták abbahagyni, ám mindhiába. Mindössze másodpercekre tudták magukra erőltetni a komolyságot, mert elég volt, ha a tányér fölé hajoltukban oldalt pislantva, egymásra néztek, máris kitört belőlük a kacagás. Újból és újból — gáttalanul, mindent elárasztó és legyűrő ujjongással.

A szülők lemondóan egymásra néztek. Látták: rajtuk a nevetőgörcs, s tudták, ilyenkor nem használ se a szép szó, se a csúnya. Ki kell várni a végét.

Görög Júlia rajzai

Galambosi László
Lépegetve

Csillag virít a bicskámon.
Pipacsbojtok koronámon.
Fölnyerítő lovam hátán
tótágast áll a szivárvány.

Zápor ugrott észak felé,
nincsen aki megköthetné.
Kunkorodó villámkötél
vörösébe markol a szél.

Virrasztottam mécs-virágot.
A Tejúton sárkányt látok.
Kaszabolom liliommal.
Fojtogatom vasostorral.

Holdas Isten Ágtornyában
gubbaszt ráncos éjszakában.
Őrzi a vén világórát,
világóra mutatóját.

Országhegyi Károly
Téli pillanat

Látni az ablakon át,
hogy a feketerigó
hóba rejti parányi lábnyomát.
Ypszilon-betűket ír a lépte,
s a kert már olyan,
mint egy csintalan-gyerek-kitépte,
összefirkált irkalap.

Ágra kötve szalonna lóg
egy spárgavégen,
rajta légtornász-cinke falatoz,
mint éhes vendég
az ünnepi ebéden.

Kerítés mellett macska fut,
egy veréb riadtan felrepül,
barackfa ága magát megadva
simul a hűvös szélhez,
s a fal mellé döntött szánkó
talpa alatt már dombot érez.

Papp Krisztina rajza

Balogh Béni

A KIRÁLYNÉ HINTÓJA

Mátrai rege

Valamikor réges-régen, több száz öreg esztendőkkel ezelőtt igen meleg, nyárias idő járt nálunk májusban. Az erdők, a kertek, a ligetek tele voltak nyíló virággal.

Bizony ilyenkor senki sem marad szívesen a szobában! Így volt ezzel a szegény, a gazdag, de még a király is. Hát még ha olyasfajta ember volt, mint a mi igazságos Mátyás királyunk!

Egy ilyen kedves-illatos májusi napon imígyen szólott kedves élete párjához, a telt arcú Beatrix királynéhoz:

— Hallod-e, lelkem, felséges asszonyom! Vaj nem volna-e kedved országot látni, szép tájat nézni!?

— Van nékem bizony felséges, jó uram, kedves Mátyásom!

— Noha így van, jól van. Akkor holnap kora reggel felkerekedünk, s meg sem állunk a kies Mátra vidékéig.

— Nagyszerű! Nagyszerű! — tapsolt örömében a még igen fiatal királyné. — Úgyis nagyon szeretem a Mátrát. De ugye az én hintómon?

— Ahogy parancsolod, felséges asszonyom.

Így történt aztán, hogy másnap a királyné rézveretes, arannyal díszített hintóján, sok lovag és udvarhölgy kíséretében felkerekedett Budáról a királyi pár. Akkor még az odautazás több napon át tartott. Főként ha nagy kényelemhez szokott királynéról volt szó!

Mert Mátyás király, ha maga van, egy napi s egy éjszakai lovaglás után máris ott termett volna. (Vagy talán még hamarább is!) Most azonban szépen, nyugodtan kellett utazni, de a király ennek is igen örült. Legalább jól szétnéz, amerre megy, s meglátja, hogy s mint él a nép.

Gödöllőn, Aszódon, de még Hatvanban is az a hír járta: egy igen nagy úr utazik a Mátrába vadászatra. Némelyek, a hozzáértő emberek csodálkoztak ezen, hiszen május közepén nem sok vadra lehet vadászni.

Ám amikor meglátták a fényes hintót, abban egy szép nagyúri dámát több udvarhölgy kíséretében, már sejtették, itt nem vadászatról, hanem csak szórakozó utazásról lehet szó. De hogy maga a királyi pár utazik, azt senki sem gondolta, mert Mátyás szigorúan megtiltotta, hogy híre fusson a dolognak.

Az első éjjel egy gazdag gödöllői nemesúr udvarházában szálltak meg. A királyné az utazástól, no meg a pompás friss levegőtől bizony úgy elfáradt, hogy hamarosan elnyomta az álom.

Mátyás azonban nem feküdt le ily korán. Az egyik vitéz lovaggal maga elé rendelte a helység bíráját, papját s más egyéb vezető emberét.

— Mátyás király képében utazok, az ő megbízásából kérdezem kendteket: mi újság a vidéken?

Sorban, rang szerint beszéltek, ki ezt, ki azt mondotta. Bizony a nemesurak panaszkodtak:

— Fájdalom, nagyúr, királyi követ, nagyon fenn hordja mostanában a paraszt az orrát! Csak éppen annyit ád, amennyi jár! Bezzeg apáink idejében másként volt! Nem győztük eltenni a sok-sok külön ajándékot, amit a jobbágyok adtak!

— De azért nem éheznek kegyelmetek? — kérdé szigorúan a királyi „követ".

— Azt nem mondhatom, hiszen tele a kamra, a pince.

— Hát ha így van, jól van. Tartsák is be kegyelmetek a törvényt. Mert jegyezzék meg, ha a paraszt gazdag, akkor az úr is az!

No, egyszóval esténként, ahol csak megszállt a királyi pár, ott ilyesféle kihallgatást tartott a titokzatos királyi „követ".

Most már nem vadászatról terjedt el a hír, de még nem is mulatozó utazásról, hanem arról, hogy királyi bíró járja a vidéket, aki elszámoltatja az urakat. (Gondolhatjuk, hogy őkelmék nem nagyon örültek ennek!)

Még a királyné is megsokallta. Kérte a ki-

rályt, inkább pihenjen, mint az utazás alatt is az ország dolgával foglalkozzon.

— Majd ha a Mátrába érünk — ígérte a király, s a szavát be is tartotta... Amikor Gyöngyöst elhagyták, már Pata következett, Mátyás már csak a kéklő magas bércekben gyönyörködött.

Ebben a Muzsla-bérc alatti helységben, mely akkor városi rangban volt, a bíró üdvözölte a felséges párt.

Itt azonban nem „királyi követ" volt Mátyás, hanem igazándiból király, mivel Patán mindenki személyesen ismerte.

Pata mellett a réten nagy ökörsütést rendeztek a királyi pár tiszteletére. Természetesen az egész városka népe ott lakmározott, mert Mátyás igen szerette a pataiakat. Délután pedig dudások, síposok kerültek elő, s hamarosan nagy tánc kezdődött. Mulatott ott még az árva gyerek is! Késő estig, lobogó fáklyák fényénél folyt a vigalom. A táncból pedig a királynénak is bőven kijutott, mert nemcsak Mátyás és az urak, hanem a csinos patai legények is megforgatták. Már jóval elmúlt éjfél, mikor nyugovóra térhetett a vendégsereg.

Kora reggel hagyta el Patát a királyi pár. Az egész helység népe az utcákon tolongott, és hangosan éljenzett, vivátozott, kendőt lobogtatott. Boldog volt a királyné, s ő is sokáig lobogtatta selyemkeszkenőjét.

Hamarosan a mai Kecskekő-hegy melletti kanyargós úton haladt a menet...

— Van itt a közelben egy nagyon kicsi falu, talán még neve sincs — magyarázta feleségének a király. — Arról híres, hogy az egész környéken itt díszlenek a legszebb virágok.

— Nézzük meg akkor — kérte a királyné.

— Éppen azért jövünk erre — magyarázta Mátyás.

Közben az út egyre jobban lejtett, és robogni, nagyon robogni kezdett a királyné rézveretes, aranyozott hintója.

A király szerette a gyorsaságot, de a királyné félt. Ezért a felség előre kiáltott az első lovon ülő hajtónak.

— Ábris, lassíts!

De már késő volt. Hirtelen nagyot reccsent a hintó főtengelye, és a királyi pár meg a fényes udvarhölgyek az út árkába estek.

Volt is visítozás, jajgatás, sikongatás!

A kísérő lovasok rögvest lepattantak a nyeregből, s a hintó utasainak a segítségére siettek. Mátyás király már akkor talpon volt s a

halálraválta szép királynét felnyalábolta a füves árokból.

Így cselekedtek a lovagok is a többi udvarhölggyel.

Bár óriási volt az ijedelem, végül senkinek semmi baja nem történt. Szerencsére, jó puha nagy fű volt az árokban, no meg a hölgyek sok-sok szoknyája, kendője miatt alig-alig ütötték meg magukat.

És amikor a nagy-nagy ijedelmen túl voltak, elsírta magát a királyné:

— Kezem-lábam ép maradt, de a kedvenc hintóm összetört!

Az ám a hintó! A királyné kedves hintója!

— Lóra ülünk, úgy folytatjuk utunkat! — rendelkezett Mátyás. Ez abban az időben nem

Felvidéki András rajza

nagy dolog volt, hiszen minden leány, minden asszony úgy lovagolt, mint a férfiak. (Némelyik talán még jobban!)

— Én a kedves hintóm nélkül egy tapodtat se megyek! — jelentette ki elszántan a királyné, majd megint eltört nála a mécses, egyszóval sírni kezdett.

— Édes, kedves királyném, drága, szép virágszálam, Verebélyen kapsz másik hintót, majd azon utazhatsz tovább.

— Nem, az nekem nem kell! Én ezt a hintót szeretem, ezzel akarok utazni!

Hej, fékomadta-teremtette! Híres-nevezetes, hadakat vezérlő, országnak parancsoló nagy király, mit teszel most? Nem mást tett a felség, mint szépen kért, könyörgött, de hiába.

A felséges szépasszony durcásan leült az árokpartra, s ott siratta a rézveretes, aranyozott hintóját.

Végül Mátyás nem tehetett mást, mint lovasfutárt küldött a Kecskekő alatti, kicsiny helységbe, hogy égből-földből, de kerítsen egy mestert!

Már elmúlt dél, amikor egy ötven körüli, bajuszos emberrel tért vissza a futár.

— Kend kovács vagy kerékgyártó? — kérdezte reménykedve a király.

— Nem nagyuram, én szűcs vagyok. Névre, foglalkozásra is.

— Szűcs? — ámult el a felség. — Dehát akkor...

— Nyugodjon meg, kegyelmed, én ezermester vagyok, én a hintókhoz is értek.

— Kap egy zacskó aranyat, ha még ma kész lesz! — szaladt oda boldogan a királyné.

— Sok lesz az szép hölgy — nevetett az ezermester. — Én a bajbajutottakon egyébként is ingyen szoktam segíteni!

Némán bólintott a király, mert látta, hogy igen derék emberrel találkozott. És nem is csalódott az ezermesterben. Még alkonyat sem volt, máris új fatengelye lett a királyné hintójának. A felséges asszony öröme határtalan volt. Mátyás pedig imígyen fordult a Szűcs nevű ezermesterhez:

— Nagy jót tettél a királynéval, de velem is. Kérj tőlem bármit, teljesíteni fogom. Mert Magyarhon királya előtt állasz.

Menten térdre esett a Szűcs nevű ezermester, s azt sem tudta először, mit szóljon meglepetésében.

— Hát, ha valóban király vagy, nagyúr, akkor arra kérlek, adj ennek a falunak tisztességes nevet, mert még névtelen, csak falunak hívják — szólott később felocsúdva.

— Hát ez nem nagy kérés, ezt menten teljesítem. Legyen a te neved után Szűcsfalva.

Az ezermester nem akart hinni a fülének.

— Mire elérkezik az aratás ideje, megkapjátok róla a pergament. De hogy becsületes, segítő szándékodnak jutalma is legyen, megteszlek e helység örökös bírájává.

És ahogy Mátyás király megígérte, úgyis lett. A Patával szomszédos kis falut a Szűcs nevű mesterről nevezték el. Ám mivel már volt az országban egy másik ilyen nevű helység is, ezért a felséges király Szűcsi-re változtatta.

Mind a mai napig is így hívják a Mátra bércei alatt levő, szépfekvésű falut.

Hogy nevet a Tappancs?

„Fiatalabb író- és tudóstársak összefogtak, hogy újból felfedezzék Magyarországot. Ebbe a sorba álltam be én is, egy emberöltővel korábbi felfedezés terhével a vállamon" — mondta utolsó könyvéről a nemrég elhunyt író, tudós és politikus Erdei Ferenc.

A **szigetszentmiklósi 3. számú Általános Iskola** kisdobosai és úttörői **Erdei Ferenc** nevét tűzték csapatzászlójukra, mert ők ugyancsak felfedezők. Az országot, sőt az egész világot szeretnék megismerni. Már hozzá is fogtak, méghozzá egész ügyesen. Önmaguk megismerésével kezdték. Kipróbálták, melyikük mennyit bír tanulásból, munkából, játékból, fegyelemből, pajkosságból. Az ismerkedés még tart, hiszen a felfedezők folyton fejlődnek, változnak. Eközben remekül telik az idő és nem is haszontalanul.

A nap – hetedmagával

Amikor találkoztunk, az Erdei Ferenc csapat kisdobosai éppen táboroztak a József Attila csapat pajtásaival. (Ők is szigetszentmiklósiak a 2. számú iskola Vörös Selyemzászlóval kitüntetett úttörőközösségéből.) „Azok voltak a szép idők!" — halljuk a kicsik sóhaját. Ami igaz, igaz: a táborozás napjaiban valóban szép idő volt Zamárdiban. A sírós nyárból a gyerekek a legszebb tíz napot csípték el: a nap hetedmagával trónolt a víz, a fák és az emberek fölött. Főképpen mégis azért voltak a tábori napok felejthetetlenek, mert olyan meleg barátság szövődött ott kicsik, nagyok, lányok, fiúk, ifik, vezetők, kettes és hármas iskolások között, mintha sohasem éltek, laktak volna más közösségben, csak a tábori őrsben-rajban-csapatban.

Az egyik társaság a tábortűzi műsorra készülődött sok pusmogással, nevetéssel. A másik egy ifis kislány gitárszavára gyűlt össze. Ki tudja, melyik volt kedvesebb a csoportnak: a divatos hangszer ügyes megszólaltatása vagy a megszólaltató, akire úgy hallgattak, hogy bármelyikük édesanyja megcsodálta volna. E közben a nyársfaragó fiúk jöttek-mentek szakértő ábrázattal, hivatásuk magaslatán. Elnéző mosollyal figyelték a körülöttük szorgoskodó, rőzsegyűjtő kicsiket. Olyanok voltak, akár egy sereg dominó: összekeveredtek, de ha ki kellett rakni őket, mindegy volt, melyikkel kezdik. Kettessel vagy nyolcassal — mindnek meglett a párja, nem maradt egy se fölösleges.

Szalmakalap és egyéb nevek

Egyesek lázasan fésülködtek, másokat lázasan fésültek. Fodrászversenyre készülődtek. Végül, igazán tiszteletre méltó szerénységgel nyolc „fej" vonult el a zsüri előtt. Az első helyezést a „szalmakalap frizura", a másodikat a „trió" (három kislány háromféle hajfonattal, amely egyetlen mestert dicsért), a harmadikat az „indián divat" viselője érte el. Legszívesebben a „tavaszi", az „estélyi", a „mindenes" frizurát és a „fölcsatolt hajfonat" elnevezésűt is díjazta volna a zsüri, olyan ötletes, divatos és csinos volt valahány.

Az elnevezések! Ezzel kellett volna kezdenünk. Bemutatunk néhány őrsöt és rajt. Két-két őrs közös faházban lakott, egy-egy rajt alkotott. A Gumi Kacsa és a Kopasz Kaktusz az Ördög rajt, a Jómadár és az Olimpia a Mo-Rajt, a Manó és a Konvoj — vagyis pardon! — a Konv-Boy őrs pedig a Nevető Tappancs rajt alkotta —, hogy csak a legérdekesebbeket említsük. Hogy nevet a Tappancs és mi az? Nem adhatunk felvilágosítást. A Manók és a Konv-Boyok lakat alatt őrizték a titkot. A hallgatózás is hiábavaló volt. És természetesen csúnya dolog, de ezt már előzőleg is tudtuk. Valami kuncogásféle ütötte meg a fülünket, de hogy Tappancstól eredt-e, nem tudtuk meg.

A lányok és fiúk le is rajzolták önmagukat, illetve őrsüket. A rajukat nem, mert azzal elárulták volna, milyen a Nevető Tappancs és a Mo-Raj, amikor véletlenül csendes. Az Ördögöt meg, ugyebár, nem szabad a falra festeni, mert a szólás bölcsessége szerint olyankor mindig megjelenik.

Egyeseknek jeles

A rajzok most a csapatnaplókban nyugszanak, dideregve a közelgő tél leheletétől. Az őrsi indulókat sem fújja senki, újakat írtak. Csak az Olimpia őrs csatakiáltása maradt még most is időszerű:

Talpra, pajtás, mit henyélsz,
most mutasd meg, mennyit érsz!
Hurrá, hajrá, előre!

A buzdítás bizony ráfér mindenkire, aki a csapat terveinek valóra váltásában segíteni akar. Mindannyian szívesen emlékeznek a Nemzetközi gyermekév házi befejezésére. Halász Judit színművész, a Bojtorján együttes és sok-sok játékos verseny adta meg színét, hangulatát annak a tavalyi, decemberi napnak. Az idén is szeretnének valami hasonlót. Annál inkább, mert a község kiszesei sokat segítettek, s azóta szoros kapcsolatban állnak az iskolával. A három nemzedék napja is hagyományteremtő

rendezvény lett. A szülők vizsgáztak e napon tettrekészségből. Többen közülük megérdemelték a jelest! Az az apuka pedig, aki a Csepel Autógyárban dolgozik, csillagos ötöst kapott a gyerekektől. Elmesélte a kisdobosoknak, milyen volt az ő kisdobos- és úttörő-élete, és hogyan került a gyárba.

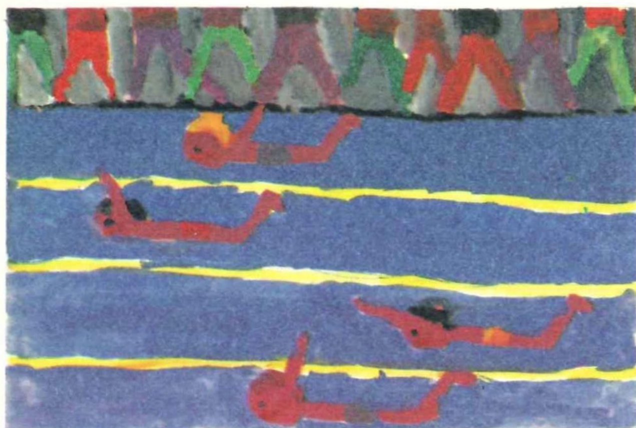
A dominó-csapatban

Természetesen nincs mindig ünnep. A hármas iskola ugyan vadonatúj (annyira, hogy még nincs is kész egészen), és ez remek dolog. De a tereprendezés sehogy sem megy ünnepi ábrázattal. Az bizony nehéz testi munka! A parkosítás sem könnyű. A rajok ügyes beosztással és szorgos munkával mégis megbirkóznak vele. A hulladékgyűjtésben is élen járnak. Eddig papírt meg textilhulladékot gyűjtöttek. Minden munkába bevonják a leendő kisdobosokat, az elsősöket is.

Az úttörőparlamenten a többi között azt javasolták a gyerekek, hogy készüljön Erdei Ferenc emlékplakett. Szeretnék, ha évente egyszer, a gyermeknapon megjutalmazhatnák vele a legjobb úttörőket. A nyolc évi mozgalmi munkába természetesen a kisdobos-évek is benne foglaltatnak. A javaslatot az iskola vezetői elfogadták és a tervezés már elkezdődött. A neheze majd csak akkor jön, amikor el kell dönteni, ki a legjobb úttörő, ki volt a legderekabb kisdobos. Szerencsére sokan vannak. Nagy Andrea például bizonyára esélyes lesz. Emlékezete szerint négyéves kora óta vesz részt az úttörőmozgalomban. Nem tévedés, ekkor táborozott először édesanyjával. Most kisdobos-őrsöt vezet és hetedikes. „Vetélytársa" Katona Tibor, akinek ugyancsak jutott kisdobos-őrs. A megyei matematika-versenyen első helyezést ért el.

A kettes és hármas iskola kisdobosai mostanában is gyakran találkoznak. Közösek az ifi, kiszes és felnőtt barátaik. Jól érzik magukat Szigetszentmiklóson, ebben a szép Pest megyei nagyközségben, dajkáló és edző közösségükben. Szívesen illeszkednek dominó-csapatuk társai közé, mert tudják, egyikük sem felesleges.

Józsa Teréz

A rajzokat **Pálföldi Ágnes** és **Papp István** kazincbarcikai kisdobosok készítették

Össz-szövetségi Lenini Úttörőszervezet

E nevet viseli a több mint száz nép és nemzetiség lakta, hatalmas Szovjetunió úttörőszervezete. Születése a Nagy Október napjaira tehető. Akkor a fővárosban, Moszkvában és más nagyvárosban kisebb-nagyobb gyermekcsoportok alakultak. Tagjaik szüleikkel együtt harcoltak a forradalom győzelméért. A szervezet hivatalos születésnapja 1922. május 19.: a Komszomol Összoroszországi Konferenciája elhatározta az úttörőcsapatok létrehozását. A szervezet két esztendővel később vette fel Lenin nevét.

A háborús években, 1941—1945 között az úttörők, sokszor életük kockáztatásával, megőrizték vörös nyakkendőjüket, és részt vettek a fasiszta Németország elleni küzdelemben. A béke beköszöntése óta az építő munkában vállaltak erőikhez mért feladatokat. A több mint félévszázados Lenini Úttörőszervezet taglétszáma meghaladja a 23 milliót.

A 6—10 évesek Oktyabrjaták (októberisták), a 10—15 évesek pionírok (úttörők) lehetnek. Jelmondatuk: Úttörő! A Szovjetunió kommunista ügyéért vívott harcra légy kész! Felelet: Mindig kész vagyok!

Az Oktyabrjaták törvényét öt, a pionírokét nyolc pontba foglalták.

Az Oktyabrjata csoportokat zvjozdocskák (csillagocskák) alkotják. Egy-egy zvjozdocskába öt-öt gyerek tartozik. Jelvényük vörös csillag, közepén Lenin gyermekkori képe.

Az úttörőszervezetet őrsök, rajok és csapatok alkotják. A rajok általában iskolai osztályok szerint szerveződnek, de az érdeklődés szerinti szakrajok is népszerűek.

Egyenruhájuk: hétköznap égszínkék ing, sötét nadrág, illetve szoknya. Ünnepi viseletük fehér ing, sötétkék nadrág, illetve szoknya. Sapkájuk téglalap alakú, általában vörös, de ha a raj úgy dönt, lehet kék, zöld, sárga, fehér is.

Nyakkendőjük vörös.

Jelvényük vörös, ötágú csillag, benne Lenin-portré és a Vszegda gatov! (Mindig kész vagyok!) felirat, amely a jelmondatból való, s egyben úttörőköszöntés. Az öt világrész munkásainak összefogását jelképező csillag felett az ugyancsak jelképes értelmű pionírláng látható.

Dobra verjük

Barátunk a könyv az idén éppúgy, mint tavaly. Akik e játékban részt akarnak venni, szervezzenek irodalmi délutánokat, író-olvasó találkozókat, vetélkedőket. További részleteket a csapatvezetőktől, úttörőházak munkatársaitól tudhattok meg. Őrsök is benevezhetnek. Rajta, legyen valóban barátunk a könyv! Barátunk, vigasztalónk a vigasztalanul esős, nyirkos, őszi napokon.

Már másodszor hívta meg csapatunk tagjait az Alföldi Róna Termelőszövetkezet — kezdte tudósítását a Csongrád megyei 2067. számú Dózsa György Úttörőcsapat krónikása. A vidám délutánon műsorral ajándékozták meg vendégeiket a téesz dolgozói. A kisdobosok és úttörők maguk is felléphettek Feri bohóccal és Bábos Bénivel. Aki akart, asztali-tenisz versenyre nevezhetett be, s természetesen, ehetett-ihatott kedvére, ahogy az szívélyes vendéglátóknál szokás. Úgy hírlik, a nagyok táncoltak is. A csapat köszönetét szívesen tolmácsoljuk. Sőt, megtoldjuk egy közmondással: három a magyar igazság és örömmel vennénk a harmadik találkozásról szóló híradásukat.

Ki játszik ilyet? című könyvből — mely az Úttörők Kiskönyvtára sorozatban jelent meg — választottuk ezeket a játékokat. Jó mulatást!

Történet előre megadott szavakkal. Nagyon régi magyar játék. A játékmester mond egy olyan szót, amelyben eggyel kevesebb hang van, mint ahány játékos. Héttagú társaságban például: CITERA. Aztán sorba kérdezi a társaság tagjait: Mit adsz a citerámért? A játékosoknak pedig úgy kell válaszolniok, hogy annak a dolognak a neve, amit adni kívántak, a citera szó valamelyik betűjével kezdődjék. Tehát helyes feleletek lehetnek: — Adok: cukrot, ibolyát, tehenet, epret, rózsavizet, almát. És most a hetedik, akire nem jutott betű, elkezd egy történetet, amelynek címe az eredeti szó (a mi esetünkben: citera), s amelyben ezek az időközben feljegyzett szavak szerepelnek. Ha a játékosok elég ravaszul választják meg szavaikat, törheti a fejét, amíg egy kerek történetet kitalál. (Mi csak annyit teszünk még ehhez hozzá, szerencse, hogy nem mindig ugyanannak kell ezt tennie, mert egyszer mindenkiből lesz ilyen mesélő!)

Fedőforgatás. (Borsod-Abaúj-Zemplén megyei játék.) A játékosok 6—8 méter átmérőjű körben ülnek, mindenki kap egy számot. Egy játékos a kör közepére megy, megforgat egy fedőt vagy kerek tálcát, és közben valakinek a számát kiáltja. A megnevezett gyorsan felugrik a helyéről, a forgó tárgyat elkapja, újra megforgatja és másik játékost szólít. A késlekedő (ha a tárgy felborul vagy megáll) zálogot ad. Legközelebb néhány zálogkiváltási módot írunk meg!

Javaslat a „Sétáló manócska" melléklethez. Főleg a negyedikeseknek ajánljuk, hogy készítsenek az elsősöknek a manócska mintájára Télapót. Csak ruházata színét kell pirosra változtatni. Az ügyesen rajzolók a hátizsákból puttonyt alakíthatnak, amiből kilátszik a szaloncukor, virgács, stb. December 6-ig el is készülhettek vele.

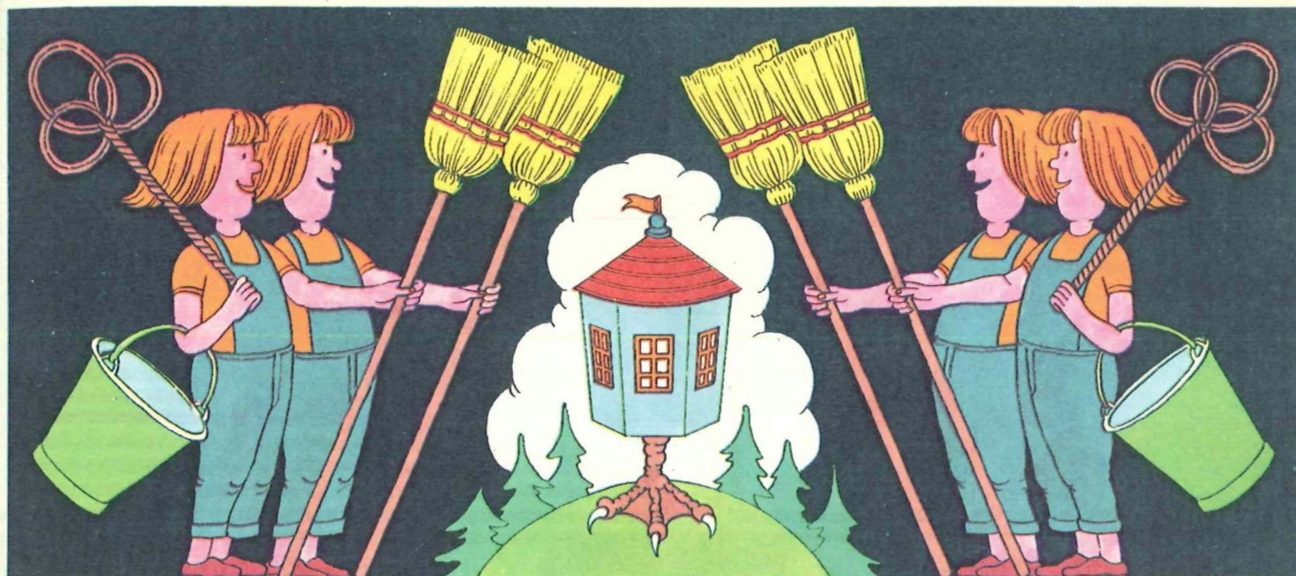
N. László Endre

A kökény

Villan a kökény
az erdőszélen,
villan a kökény
leányszemkéken.

Kéken villan a
kökény az ágon,
kéken villan a
szemed, virágom.

Kéken villan az
ég is felettünk,
az őszi réten,
ha táncot lejtünk.

Vida Győző rajza

Tatarozzák a mesebeli iskolát

Szép volt a mesebeli iskola. Kacsalábon forgó kastély. Mire mindenki beérkezett, és reggel nyolckor felvonták a hajóhidat, gyengén megremegett a karcsú csupaablak-csupaszín épület, s könnyedén forgásba lendült. Jó volt kinézni az ablakon. Alattunk a rézerdő, ezüsterdő és aranyerdő, távolabb az Óperenciás tenger kékje, az égen — ahogy fordult a kastély — egyszerre csillogott Nap, Hold és a csillagok. Soha szebb környezetismeret órát! Egy fordulathoz éppen 45 perc kellett. Soha szebb olvasás órát! Szemünk előtt elevenedtek meg a legszebb tündérmesék. Izgulhattunk Rózsáért és Ibolyáért, az ablakhoz tapasztott orral néztük végig vakmerő szökésüket, ahogy repültek ungon-berken át, nyomukban a gonosz boszorka...

Egyszer aztán döccent és megállt a kacsalábon forgó kastély. Igazgató bácsi mérgesen rohangált fel és alá a folyosón, megnézett minden csavart, minden szöget a falban, padlón és mennyezeten. Nem talált megoldást. Kihívta a szerelőket. A kacsalábon forgó kastélyban elrendelték a rendkívüli tatarozást.

A tanítás rendben folyt tovább, csak unalmasabbá vált az élet. A III. b ablakából csak a kidőlt-bedőlt kemencére lehetett látni unos-untalan, s mert vándorlegény se járt arra — kinek volt kedve vándorolni? — csak az égre szálló komor fekete füstöt nézhettük.

Eltelt egy hónap, mire a szerelők az Ali Baba brigád negyven tagja megérkezett. Egy hét múlva sűrű állványzat vette körül a kastélyt. A munka lassan haladt, de ezt az életet azért már szerettük. Reggelente végigvonult a folyosón a negyven behemót ember, festékes-olajos kezeslábasban, félrecsapott svejcisapkában, döngő bakancsuk nyomán meszes vagy olajos vagy épp a sáros latyak maradt a márványlapokon. De ők csak masíroztak rendületlenül, keresztbetett létrával a szűk falak között, lyukas vödörrel, kócahullott meszelővel és hatalmas szerszámládáikkal. Aztán kiültek az állványokra. Hol két pár láb lógott be matekórán az ablakon, hol egy dinnyehéj, csirkecsont vagy szotyolahéjeső repült alá, hol beszélgetésükből leshettünk el érdekes foszlányokat — Noakkormakkhetesnegyvenszázazannyát! — ajjó!

Az idő haladt, s véle haladt lassan a munka is.

Egy szép reggelen nyikorogva-csikorogva újra elindult a kastély. A negyven behemót ember akkor összeszedte az állványokat, a létrát, a lyukas vödröt, a meszelőt, s ahogyan jöttek, egykedvűen kimasíroztak az iskolából. Vissza se néztek, pedig integettünk utánuk.

De ami utánuk maradt! Uramfia! Az olaj, a festék, a dinnyehéj, csirkecsont és szotyolahéj. Ezt nem nézhettük tovább!

Hófehérke tanító néni első szavára sorakoztunk mi is cirokseprűvel, tollporolóval, vizes vödörrel és felmosóronggyal. Micsoda hadsereg! Súroltunk, sepertünk, poroltunk boldogan. Egyedül Jancsi és Juliska hiányzott. Anyukájuk jött reggel kisírt szemmel és kiabálta Hófehérkének valamennyiünk füle hallatára:

— Ezt, kérem szépen nem lehet! Még otthon sem engedem takarítani őket. Tanulni engedtem őket az iskolába, nem kályhapucolónak. A tiszta ruhájukban! Mit szólna az apjuk, ha megtudná? Tessék kérem igazoltnak tekinteni, tanító néni a hiányzást. Hogy a gyerekek takarítsák az iskolát! — és dúlva-fúlva elment.

Mi meg mostunk, rakodtunk tovább. Az ablakon újra átsütött a nap, ragyogott a Hold és a csillagok. Hát látjuk, hogy az úton ki is ballag az ablak felé kézenfogva pizsamában — mint Jancsi és Juliska.

— Elszöktünk otthonról, mert mi is akarunk segíteni! — s azonmód hozzáláttak a kacsaláb fényesítéséhez. Kezük nyomán valósággal szikrázott a fényes gépezet.

Mit szól majd az anyukájuk?

Trencsényi László

BUDA VÁRÁN TÖRÖK ZÁSZLÓ

A KIRÁLYNÉ NEMSOKÁRA FIÚT SZÜLT.
A KIRÁLY FIGYELMEZTETTE HÍVEIT...

ÉRZEM KÖZELEDNI HALÁLOM! KORONÁZTASD MEG FIAMAT, JÁNOS ZSIGMONDOT. ŐRIZZÉTEK HATALMÁT, MERT A TÖRÖK ÉS A NÉMET MIND AZON VAN, HOGY ELVEGYE A ORSZÁGOT

FERDINAND BOSSZÚBÓL MEGOSTROMOLTA
BUDÁT, AHOL IZABELLA SZÉKELT A TRÓN-
ÖRÖKÖSSEL ÉS HÍVEIVEL...

A SZULTÁN SEGÍTSÉGÉRE
SIETETT JÁNOS ZSIGMONDNAK.
ELKERGETTE FERDINÁND HADAIT,
MAJD SÁTRÁBA HÍVTA A GYERMEK-
KIRÁLYT GYAMJAIVAL...

MÍG TARTOTT A VENDÉGLÁTÁS, A TÖRÖK
KATONÁK BESZIVÁROGTAKA VÁRBA. IGY LETT
HARC NÉLKÜL A TÖRÖKÉ BUDA ÉS AZ ORSZÁG NAGY RÉSZE

Látogatás a tsz-ben. Dankovics Attila kompolti pajtás rajza

Postafiók 100

Kié lesz az őrsi könyvtár?
Szeptemberi számunkban megírtuk, hogy jó ötletek, érdekes események leírását várjuk tőletek. A legjobbakat közöljük a Kisdobosban, és a legesdelegjobb egy tízkötetes őrsi kiskönyvtárat kap. Még két ötkötetes kiskönyvtárat is ajándékozunk. Kérjük pályázóinkat, hogy a levelekre rajzoljatok rá egy gyertyát, és a 35-ös számot!

Hogy milyen legyen az a pályázat?
A legelsőre érkezettet közöljük most. **Székely Imre** negyedikes küldte (Zalaegerszeg, Kilián György úti általános iskola, Fekete István raj. 8900.)

„Meglepetés brigádunk születéséről annyit, hogy amikor megkaptam a kiváló kisdobos munkáért járó kitüntetést, amellett, hogy boldog voltam, egy gondolat motoszkált bennem: valami olyat kellene tennem, ami új, és eltér a megszokottól. Töprengéseim folyamán megakadt a szemem a b r i g á d szón s így indult meg a »szervezkedés«. Brigádról annyit hallunk a tv-ben, rádióban, olvashatunk újságokban, — de azok felnőttek brigádjai, és egyik sem olyan célkitűzéssel működik, mint a miénk. »Meglepetés brigád« — már a név is utal arra, hogy titokban tanácskozzunk, tervezgessünk azért, hogy örömet szerezhessünk. Ez nagyszerű érzés! Napközis nevelőnk, Kató néni idős, beteg édesanyját és a szülői munkaközösség tagjait köszöntjük iskolai évnyitón csakúgy, mint például a nőnapon vagy anyák napján. De a velünk foglalkozó kiszesekről és a bennünket patronáló Hos Györgyi nyolcadikosról sem felejtkezünk el. Bizony tanulás közben gyakran elfáradunk délutánra. A napközis szabad időt — kitaláltuk — vidám műsorral, jóízű nevetésre fordítjuk. Az Őrsvezető tréfáit használtuk fel ilyenkor elsősorban. A siker hatására brigádunk létszáma egyre inkább nő. Van, aki játékokat gyűjt, van aki »mondd gyorsan«-t. A meglepetés nem mindig kézzelfogható, lehet az dal, magunk írott vidám szövegű, vagy aprócska rajz. Az a fontos, hogy meglepetés legyen, és örüljön annak valaki!”

Hogy a brigád tagjaihoz csatlakozzam, azt hiszem, Imre megérdemli, hogy mi is meglepetést szerezzünk neki: és mint legelső pályázatküldőnek itt, ország-világ előtt boldog névnapot kívánjunk — hurrá, hurrá, hurrá!

Hatalmas sárga borítékban csomagnyi levelet kaptunk. Küldői **negyedik bés kisdobosok, a szombathelyi Petőfi Sándor általános iskolától.** Megírták, hogyan találkoztak Leninnel!

Mivel november van, azt hiszem ez nagyon időszerű, olvassátok hát!

„ Éppen a házi feladatom írtam és azon törtem a fejem, hogyan írjam meg a vele képzelt beszélgetést, amikor betoppant Lenin. Nagyon érdekes volt, amikor személyesen tőle hallottam, hogyan foglalták el a Téli Palotát. Aztán ő kérdezősködött. Testvéremmel játszott. Elmondta, sok nyelven beszél, és hogy milyen fontos a tanulás. Anyukám éppen ebédet készített, természetesen megkínáltuk vendégünket. Mondhatom, ízlett néki a gulyásleves! Az idő gyorsan múlt, és hamarosan kikísértük az állomásra.” **(Rábai György)**

„Szerda délután a Berzsenyi könyvtárba indultam. Útközben egy bácsival — akiről tudtam, hogy veterán — beszélgetni kezdtünk. Megkérdeztem, ismerte-e Lenin elvtársat? Azt is mondtam, szívesen találkoztam volna vele!
— Miért, mit mondtál volna neki?
— Megköszönném, hogy megteremtette nekünk ezt a jó világot... Sokat hallottam, meg a tévében is láttam, milyen rossz volt régen az emberek és a gyerekek sorsa. Csak a gazdagok gyerekei tanulhattak, s nem volt természetes dolog mindaz, amit ma annak tartunk.
Lassan a könyvtárhoz értünk. Az útjaink elváltak. A bácsi rám mosolygott, s úgy tűnt, mintha hasonlítana ahhoz, akiről beszéltünk:
— Lenin boldog lenne, ha látná a mai emberek életét — mondta.
Aznap kivettem a könyvtárból egy könyvet. A címe: Így élt Vlagyimir Iljics Lenin. Nektek is ajánlom!”

(Palkó Árpád)

Én is, és még ebbe a témakörbe mást is: **Marija Prilezsajeva: Lenin élete,** és **Farkas József: Barátom, Szerjózsa** című könyvét. Jó olvasást!

Ferkai Loránt: Vágódeszkák

A kések élének semmi sem árt jobban, mint a kemény, sima porcelán tányéron való huzigálás. Márpedig ez történik vele, amikor szalonnát vagy szalámit szeletelsz rajta, vagy húst vagdosol. A reggeli és esti étkezésnél egyre többen használnak tányér helyett valamilyen deszkafélét. Ha te is csinálsz ilyet, bátran vagdoshatsz rajta bármit, késed éles marad.

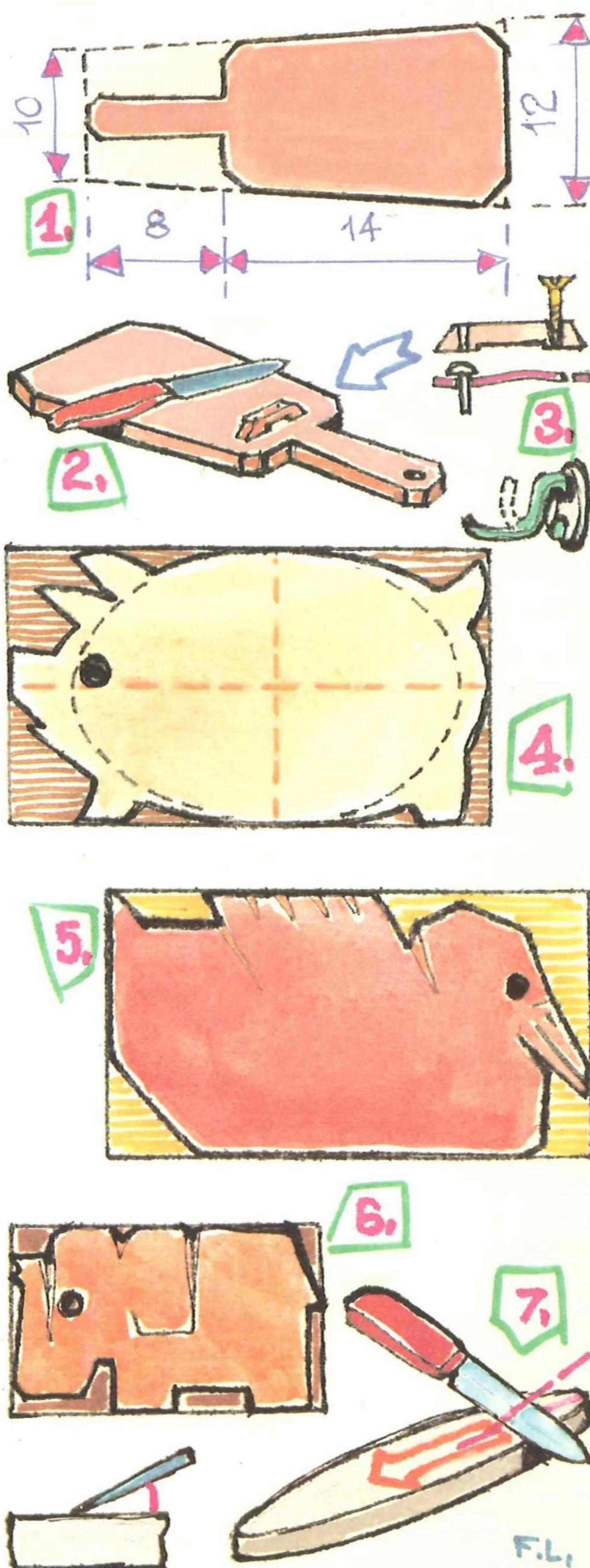
Szerezz be egy kellő nagyságú deszkadarabot, de nem ám puha, szálkásodó fenyőfából, hanem bükk-, tölgy-, kőris-, esetleg diófából. Vastagsága 8—10 milliméter lehet, és teljesen simára gyalult; csomónak, bognak nyoma se legyen rajta. Jó deszkák kerülnek ki régi bútorokból, például sok fiók oldala készült gőzölt bükkfából, de asztalosnál is beszerezhetsz megfelelő anyagot. Az is megoldás, hogy veszel kész vágódeszkácskát és azt alakítod ki magadnak, az unalmas téglalapnál valamivel érdekesebb formájúra.

Az 1. ábrán egy nyeles vagdosó deszkát látsz, méreteit centiméterekben adtuk meg, ettől persze el is térhetsz. A fonalfűrésszel körülvágott deszka éleit csiszolópapírral simítsd el, a fűrésznyomoknak el kell tűnniök róla. A nyélen fúrj lyukat (2. ábra), amelynél fogva felfüggesztheted a konyhában. A rajzon láthatsz egy kis lécecskét, amelyet — alsó élének kis reszelgetése, faragása után — két apró sárgarézcsavarral a deszkához erősítesz. A lécecske alá dughatod a kést, hogy mindkettőt egyszerre vehesd elő. Léc helyett keskeny műanyag csíkocskát is használhatsz — a kis oldalsó ábrán a 3. szám fölött látod ezt, és azt, hogy alumíniumszegecs is jó felerősítéséhez. A szegecsek furatba kerülnek és a deszka túlsó felén kiálló végüket kalapáccsal megütögetve nem esnek ki a helyükről. Azért kell réz és alumínium, mert az nem rozsdásodik a nedvességtől.

A felfüggesztéshez használhatsz tapadókorongocskát is (3.), ezt bárhová, még a konyhaszekrény oldalára is odanyomhatod, hogy tartsa a deszkádat. Láng felett kissé megforgatva kampója gyorsan meglágyul, s akkor kiegyenesítheted, így alkalmasabb a formája.

A készen vett vagy csinált deszkának érdekes, játékos formát csinálhatsz, ilyen például a 13 × 24 cm-es darabból kifűrészelt malacka (4.) vagy kacsa (5.), de elefántot is vághatsz, csak nézd meg előtte a 6-ik ábránkat.

A kés élesítéséhez finom kő kell, például „nem érdes" kasza-fenőkő (7.). Ezt megvizezve a hegyes szögben rátett kést élével szemközti irányban, kis körözö mozgással fend jó élesre.

3 Novemberi fejtörő

Hűha!

V. városból F. falu felé elindul egy Trabant, óránként 60 km-es sebességgel. Ugyanakkor elindul egy Zsiguli is, 80 km-es sebességgel. Velük egyidőben F. faluból is elindul V. város felé egy teherautó, 50 km-es sebességgel. A város és falu távolsága 260 km. A Zsiguli és a teherautó egyszer találkozni fog. Kérdés: hány kilométert tett meg ezalatt a Trabant? (Nem olyan nehéz, mint gondolnánk. Nem szabad számtanpéldát csinálni belőle, csak egyszerűen okoskodni!)

Lóugrás

É	E	N	★
N	É	L	R
B	7!	O	E
V	J	M	★

Olvassátok el lóugrás szerint az elrejtett szöveget a bal felső négyszögből elindulva.

Betűváltó

Sok olyan szó van, amelynek egy betűjét megváltoztatva másik értelmes szót kapunk. Pl. kapu-kapa. Így egy kiinduló szóból többszöri cserével eljuthatunk egy másik szóhoz. Pl. a NAP szótól a SÁR szóig eljuthatunk így: NAP-LAP-LÁP-LÁZ-VÁZ-VÁR-SÁR. Feladat: a LÁB szóból jussatok el a KÉZ szóig. Nekünk 5 lépésben sikerült, többféle megoldása is van.

Keresztrejtvény

Vízszintes: 1. Novemberi csapadék. 9. Két szék közt a ... 11. Görbe vonal. 13. Így hívták régen a levest a katonaságnál. 14. IE. 15. Beigli-féle. 16. Éget. 17. Mutatószó. 18. Fordítva, igaz (ék. hiba). 21. Igen közepe. 22. Fiúnév. 24. Névelővel becézett szülő.

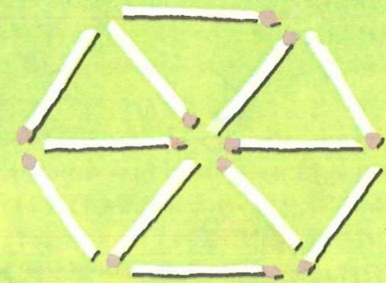
Függőleges: 2. Alap mássalhangzói. 3. TV mesefigura. 4. Állat lakhelye. 5. Vízcsap vége. 6. Elszenderülés. 7. SÁ. 8. Ilyen novemberben az idő. 10. Ha fagy, ilyen az út. 12. Ital. 14. Fehérnemű. 19. Újság. 20. Nyertes kártyalap. 22. Névelő. 23. RK.

A keresztrejtvényből csak a **vízszintes 1., 9., függőleges 3., 8., 10.** megfejtését írjátok le.

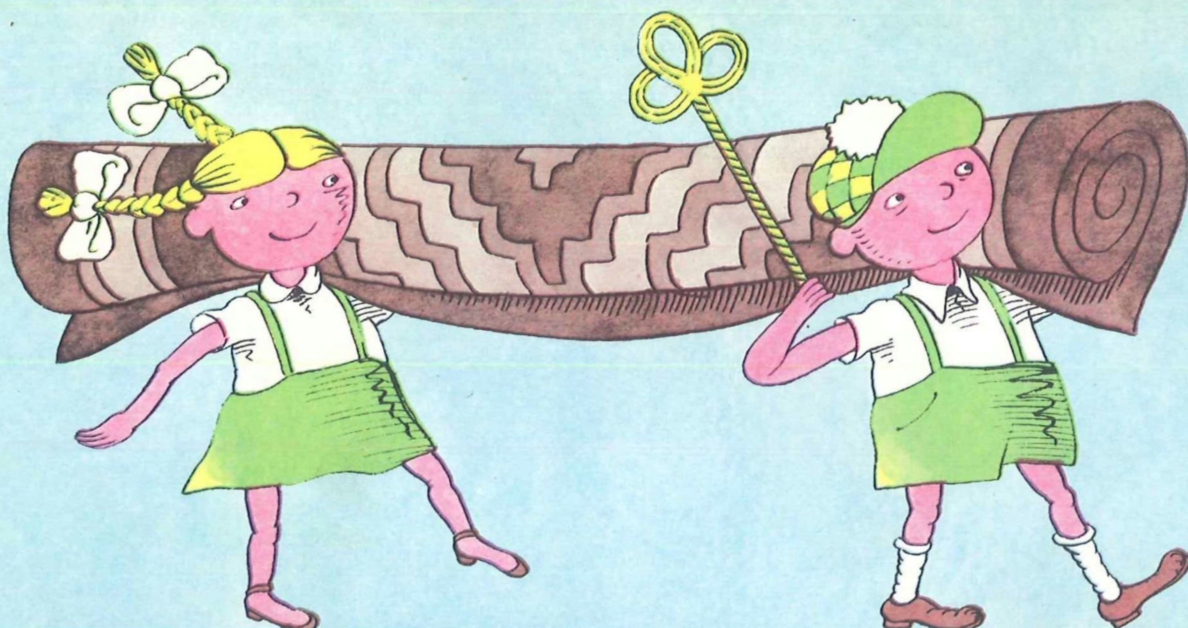
	1	2	3	4	5	6	7		
8		9							10
11	12		13					14	
15						16			
17			18	19	20			21	
		22					23		
	24								

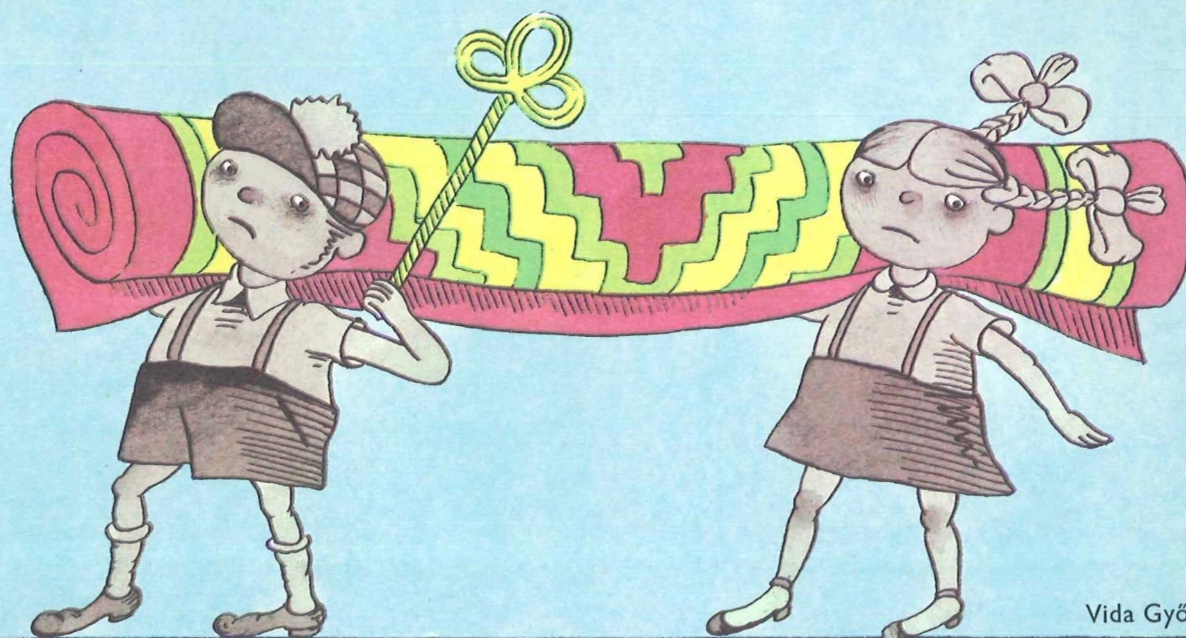
Gyufarejtvény

Rakjátok ki gyufából ezt a hatszöget.
Vegyetek el 1 gyufát úgy, hogy 5 háromszög maradjon
Vegyetek el 2 gyufát úgy, hogy 4 háromszög maradjon
Vegyetek el 3 gyufát úgy, hogy 3 háromszög maradjon
Vegyetek el 3 gyufát úgy, hogy 4 háromszög maradjon
A megfejtést rajzoljátok le, és ügyeljetek arra, hogy a gyufaszálak bezárják a háromszögeket, „lógó" gyufaszál ne maradjon!

Rejtvényfejtők figyelem! E havi megfejtésetekkel együtt küldjétek el a szeptemberi és az októberit is. Ne felejtsétek ráírni neveteket, pontos címeteket és azt is, hányadik osztályba jártok. A megfejtést írjátok le, ne a lapból vágjátok ki a rajzokat. A rejtvényoldal bal felső sarkán levő számot is tegyétek a borítékba, vagy ragasszátok rá a levélpapirosra.

Vida Győző rajza

kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja XXIX. 9. sz.
Szerkesztő: Kelemen Sándor

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, 1502 Budapest, Postafiók 100. Telefon: 660-162
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: dr. Petrus György
Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben
és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) 1900 Budapest V., József nádor tér 1. közvetlenül
vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj 1 évre 50,— Ft, I. félévre 30,— Ft, II. félévre 20,— Ft, negyedéves előfizetés nincs.
Készült a Kossuth Nyomdában. 80.0687. Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
INDEX: 25.442
HU ISSN 0450-3287
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címoldal **Németh Nelli**, a hátsó címoldal **Görög Júlia** munkája

ra: 5,— Ft

KOZÁK
UKRÁN
BJELORUSZ
ВСЕГДА ГОТОВ!
ÜZBÉG
JAKUT
ÉSZT
AZERBAJD
MOLDVAI
OROSZ